

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Hulingen SE0330129

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprovningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprovning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330129 Hulingen

Kommun: Hultsfred

Områdets totala areal: 321,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-04-05

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Privat och statlig

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1998-01-01, regeringsbeslut M97/4407/4, pSCI: Nej, SCI: Nej, SAC: Nej

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

A007 - Svarthakedopping, *Podiceps auritus*

A021 - Rördrom, *Botaurus stellaris*

A038 - Sångsvan, *Cygnus cygnus*

A068 - Salskrake, *Mergus albellus*

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

A082 - Blå kärrhök, *Circus cyaneus*

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: att bevara och skydda en viktig fågelsjö för häckande- och rastande arter knutna till denna miljö.

Motivering: en från naturvårdssynpunkt mycket värdefull sjö som miljö för häckande och rastande fåglar. Sjön hyser flera sällsynta fågelarter. Natura 2000- området är djurskyddsområde.

Prioriterade åtgärder: inga specifika åtgärder vidtas.

Beskrivning av området

Hulingen tillhör Silveråns delavrinningsområde i Emåns vattensystem och är belägen sydöst om Hultsfred. Det är en mesotrof sjö som är av slättsjökaraktär med en smal bård av bladvass och säv, vilken finns i stort sett runt hela sjön. Hulingen är påverkad av sjösänkningar och sjöns bottensediment innehåller flera olika tungmetaller från tidigare industriutsläpp av nu nedlagda anläggningar, men hyser ändå stora naturvetenskapliga värden, främst ornitologiska, geologiska och botaniska.

Flera av häckfåglarna är ovanliga, bland annat kan nämnas svarthakedopping, bläsand, skedand, brunand, vattenrall, småfläckig sumphöna, sångsvan, lärkfalk och rördrom. Den sista är mycket ovanlig i regionen. Dessutom finns en skrattnåskoloni på cirka 100 par. Hulingen är en viktig rastlokal framför allt för änder, gäss, svanar och vadare. Lönnkullaviken i sjöns sydöstra del hyser det rikaste fågellivet, även om strandängarna runt sjön också har betydelse främst för rastande vadare. I området har också spårtecken av utter påträffats.

Södra delen av sjön är ett fågelskyddsområde.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Verksamheter m.m. som generellt kan påverka arterna negativt

Svarthakedopping

- Total igenväxning av vattenmiljön p.g.a. av övergödning och/eller reglering av vattenståndet.
- Ökad predation av t.ex. mink och kråka – särskilt där skyddet mot rovdjur försämrats genom att minskning av skrattnåskolonier.

Rördrom

- Sänkning av vattenståndet i sjöar och våtmarker kan leda till försumpning och att fisken dör ut. Rördrommen får då svårt att hitta föda.
- Miljögifter (t.ex. bromerade flamskyddsmedel)
- Försurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller som lakas ut ur bottensedimenten.

Fisktärna

- Exploatering av olika samhällsbyggnade, t.ex. etablering av vindkraftverk.
- Mänskliga störningar på häckningslokalerna (friluftsliv, jakt, fiske, motortrafik, m.m.).
- Etablering av mink (och andra rovdjur) där arten häckar.
- Igenväxning av häckplatser.

Området kan påverkas negativt av övergödning, sänkning av vattenståndet, miljögifter och mänskliga störningar.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.

- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, fisket eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.

- Natura 2000- området är djurskyddsområde som gäller enligt 7 kap. 12 § miljöbalken med tillträdesförbud under 1 april – 31 juli och med förbud mot motorbåtstrafik

Förslag till bevarandeåtgärder för Hulingen:

Inga för närvarande.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

A007 - Svarthakedopping, Podiceps auritus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång till lämplig föda, vilket under häckningstiden består huvudsakligen av evertebrater, speciellt akvatiska, men också terrestra insekters larvstadier, samt till en mindre del fisk, salamandrar och grodyngel.

Arten är mycket känsligt för näringskonkurrens med fisk. För lyckad reproduktionen bör häckningsvattnen sakna, eller ha starkt reducerad fiskförekomst.

Tillgång till lämplig häckningsplats, vilket i allmänhet innebär små och fisktomma sötvatten i form av viltvatten, dammar, kärr, agmyrar och vattenfyllda lertag. Kan även häcka i större sjöar, både eutrofa slättsjöar som mer näringsfattiga skogssjöar. I de senare fallen bör undervattensvegetationen vara riklig om där finns fisk. Förekommer även vid vissa kustlokaler i Östersjön och Bottenhavet/Bottenviken.

Spridningsförmåga

Under häckningen är arten bunden till det vatten där boet anläggs.

Övervintrar i marin miljö i västra och mellersta Europa.

Hotbild

Arten har stora svårigheter att reproducera sig med lyckat resultat i småvatten där fisk planterats in (näringskonkurrens).

Igenläggning av småvatten (t.ex. lertag, industridammar, viltvatten, golfbanedammar) kan åtminstone lokalt utgöra en fara för artens fortbestånd.

Total igenväxning eller dess motsats – totalt borttagande av vattenvegetationen – påverkar artens numerär negativt.

Utdikning eller kraftig vattenståndssänkning i tidigare goda häckningsmiljöer medför att arten minskar i antal eller försvinner.

Ökad predation av mink, men även kråka m.fl. arter, kan vara en delförklaring till att arten försvunnit från många lokaler under de senaste 30 åren. Under denna period har dessutom skyddet mot predatorer försämrats genom att antalet skrattnåskolonier minskat kraftigt.

Fortskridande förorening av havsmiljön, t.ex. oljeutsläpp, påverkar arten negativt i dess övervintringsområden.

Bevarandemål

Svarthakedopping ska föryngra sig i området.

- Sjön ska ha fluktuerande vattenstånd utan försurning och övergödning.
- Att tillträdesförbudet under fåglarnas häckningsperiod efterlevs.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Svarthakedoppingen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259). Fredningen gäller också dess ägg och bon.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av svarthakedopping, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.

Övrigt

Kartläggning av artens häckningslokaler bör ske, så att dessa kan få vederbörligt skydd mot dikning och liknande ingrepp.

Tillse att fisk inte utplanteras i svarthakedoppingens häckningsvatten. I tidigare goda häckningsområden och där fisk på något sätt kommit in, bör åtgärder vidtas som missgynnar fiskförekomsten.

Vid anläggning av viltvatten är det önskvärt att stränderna görs flacka.

Igenfyllning av eller dumpning måste undvikas i små vatten.

Arten bör inventeras regelbundet (fem eller tio års intervall) så att trender i populationens storlek uppmärksammas. Det är fördelaktigt om arten ingår i länens miljöövervakning.

Bevarandetillstånd

Svarhakedoppingens bevarandetillstånd är okänt. Uppgifter saknas om arten i Artportalen. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A021 - Rördrom, *Botaurus stellaris*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Rördromen kräver grunda slättsjöar med täta vassbestånd (1-10 ha) och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter.

Spridningsförmåga

Reviret under häckningstid omfattar normalt 20-40 ha. Arten är polygyn (hanen parar sig med flera honor), vilket medför att hanarna under häckningstid kan förflytta sig över större områden och mellan olika sjöar.

Övervintrar i Västeuropa och enstaka individer finns kvar i södra Sverige hela vintern..

Hotbild

Minskad bladvassareal och brist på gammal vass i lämpliga sjöar kan medföra att arten försvinner lokalt. Försumpning genom sänkning av vattenståndet i lämpliga sjöar eller andra våtmarker kan resultera i att fisken slås ut vintertid på grund av låg syrehalt eller bottenfrysning, varvid födounderlaget försvinner.

Mink kan stundom ge sig på och döda rördromungar.

Vid stränga vintrar i Nordvästeuropa kan den svenska populationen minska kraftigt.

Bevarandemål

Rördrom (*Botaurus stellaris*) ska förnygra sig i området

- Sjön har ett fluktuerande vattenstånd utan försurning och övergödning.
- Tillträdesförbudet under fåglarnas häckningsperiod efterlevs.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Rördrommen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av rördrom, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

Rördrom tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas.

Övrigt

Restaurering av grunda och starkt igenvuxna sjöar kan vara positivt för rördrommen genom att höja medelvattenståndet, skapa större fria vattenytor och öppna upp laguner i vassarna.

Eventuell vasslåtter bör ske på sådant sätt att tillräckligt stora områden med gammal vass lämnas kvar. I områden med häckande rördrom får arealen vass ej understiga cirka 1 ha/par.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns botten sediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i

Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A038 - Sångsvan, *Cygnus cygnus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen.

Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen.

Sångsvanen blir könsmogen först vid 4 års ålder och fram till dess för de unga svanarna en ambulerande tillvaro i stora landskapsavsnitt.

Arten övervintrar i södra Sverige, Danmark och Nordsjöländerna.

Hotbild

Ingen uppenbar hotbild finns för närvarande.

Bevarandemål

Sångsvan (*Cygnus cygnus*) ska förnygra sig i området.

- Sjön ska ha ett fluktuerande vattenstånd utan försurning och övergödning.
- Tillträdesförbudet under fåglarnas häckningsperiod efterlevs.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Sångsvanen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av sångsvan, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas.

Övrigt

Viktiga rast- och övervintringslokaler bör ges ett skydd mot exploatering och störningar.

Vårrastlokalerna är mycket viktiga för konditionsuppbyggandet inför fortsatt flyttning och kommande reproduktion. Internationellt viktiga rastlokaler (>250 ind.) bör därför skyddas mot störande verksamhet och mot ingrepp som försvårar eller omintetgör rastning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A068 - Salskrake, *Mergus albellus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Salskraken häckar i gamla spillkråkehål, i holkar eller i ihåliga stubbar. Boplatsen kan ligga ganska långt från vatten. Födan utgörs av mollusker och vatteninsekter samt till liten del av småfisk. Arten bosätter sig vanligen vid älvsel och avor samt i sjö- och tjärnrika områden. De vistas ofta i skogsomgärdade tjärnar eller vid risiga sjö- och älvstränder med skyddande skog. Myrflarkar utnyttjas regelmässigt under ungarnas uppväxttid.

Övervintringen sker främst längs grunda kustområden, men även i större isfria sjöar

Spridningsförmåga

Under häckningen uppehåller sig salskraken inom ett relativt begränsat område kring boplatsen (storleksordning 25 km²).

Salskraken övervintrar i Östersjön och längs Nordsjökusten. Arten samlas ofta i stort antal på ett fåtal platser. I Östersjön är polska Szaecin Lagoon särskilt betydelsefullt område, där man beräknar att cirka 60-65 % av den nordvästeuropeiska populationen normalt övervintrar.

Hotbild

Salskraken övervintrar ofta i hamnar och liknande områden, vilket medför risk för giftexponering och oljeskador. Eftersom arten vintertid uppträder i stora ansamlingar på ett förhållandevis litet antal ställen kan föroreningar och miljögifter slå hårt mot arten. Med ökande friluftsliv, kan speciellt kanotning och fritidsfiske lokalt vara ett störningsmoment under perioden då ungarna är små.

Skogsbruket har utarmat tillgången på naturliga bohål och nytillskottet är mycket begränsat.

Mård, gädda och framför allt mink är allvarliga predatorer på salskraken.

I artens centrala utbredningsområde i Sibirien är oljeexploateringen med dess föroreningar samt allmän miljöförstörelse ett allvarligt hot.

Bevarandemål

Salskrake ska förekomma som en rastande fågelart i området.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Salskraken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av salskrake, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

Salskrake tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.

Övrigt

Vid skogsavverkning bör hålträäd och bostubbar samt skyddande skog runt dessa sparas. Ridåer av skog som lämnas vid sjöstränder, kring tjärnar och utmed älvsel gynnar arten.

Holkuppsättning underlättar för arten att fortleva i områden där skogsbruket har försämrats

boplatsmöjligheterna

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Bruna kärrhöken är starkt knuten till vassrika eutrofa slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammalvass eller liknande vegetation att bygga boet i. Arten kräver tillgång på lämpliga bytesdjur vid häckningslokalen och i dess omgivning. Jaktutflykter över åkermark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Födan utgörs av sorkar, grodor, fågelungar etc., ibland även ägg, fisk och kadaver.

Spridningsförmåga

Under häckningstiden jagar bruna kärrhöken över arealer i storleksordningen 10–30 km².

Arten övervintrar i Medelhavsländerna och i tropiska Afrika.

Hotbild

Den bruna kärrhöken har tidigare varit starkt drabbad av miljögifter, men sedan alkykvicksilverbetningen förbjöds 1966 och DDT-förbud infördes har situationen förbättrats högst avsevärt. För närvarande kan inga direkta hot anses föreligga mot brun kärrhök i Sverige.

Bevarandemål

Brun kärrhök (*Circus aeruginosus*) ska föryngra sig i området.

Tillträdesförbudet under fåglarnas häckningsperiod efterlevs.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Bruna kärrhöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen.

I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av brun kärrhök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av brun kärrhök.

Brun kärrhök tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.

Övrigt

Vid planerad vasslåtter i grunda sjöar bör hänsyn tas till bl.a. brun kärrhök och rördrom, genom att spara tillräckligt stora områden med gammal vass. Arealen vass eller annan lämplig vegetation (kaveldun, videsnår, säv) bör ej understiga cirka 1 ha/par.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A082 - Blå kärrhök, *Circus cyaneus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Blå kärrhök bygger alltid sitt bo på marken i öppen terräng av olika karaktär; på myrar, hyggen, i kraftledningsgator, kärr eller på hedar, men även i vass samt i unga barrskogsplanteringar, i vide- eller björksnår eller t.o.m. i sädesfält. Födan utgörs av fåglar och smågnagare som den fångar i öppen terräng, allt ifrån hygge och myr till åker och äng.

Biotopvalet under övervintringen utgörs av öppna, trädfria marker som t.ex. åkrar, ängar, hedar, våtmarksområden.

Spridningsförmåga

Arten jagar under häckningstiden över arealer i storleksordningen 25-50 km².

De svenska blåhökarna övervintrar i Västeuropa från södra Skandinavien till

Medelhavsområdet. Ett mindre antal fåglar övervintrar i Nordafrika.

Hotbild

Den sydsvenska populationen av blå kärrhök drabbades hårt av kvicksilverkatastrofen under 1960-talet och försvann totalt från denna del av landet i och med att de häckande paren vid Hornborgasjön försvann vid mitten av 1990-talet p.g.a. sjörestaureringen. Orsaken till att blå kärrhöken ej återetablerat sig i Sydsverige efter det att biocidsituationen förbättrats är okänd.

I norra Sverige har den häckande populationen av blå kärrhök successivt minskat under senaste 15-20 åren. En tänkbar orsak till detta kan vara en försämrad tillgång på smågnagare.

Den kraftigt minskade arealen av naturliga, fasta gräsmarker under de senaste 100 åren har med stor sannolikhet minskat födoutbudet för blå kärrhöken.

Möjligen är blå kärrhöken utsatt för miljögiftspåverkan i övervintringsområdena i Västeuropa.

Arten skjuts dessutom illegalt i centrala och östra Europa, men omfattningen är okänd.

Bevarandemål

Blå kärrhök ska förekomma i området som en rastande och födosökande art.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Blå kärrhöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av blå kärrhök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av blå kärrhök.

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.

Övrigt

Där häckning av blå kärrhök är känd, bör särskild hänsyn tas så att platserna inte störs i onödan av besökande människor. Eventuella vandringsleder bör inte anläggas närmare häckningsplatserna än 500 m. Rójningar av buskage, vass och annan växtlighet bör undvikas i omedelbar närhet av boplatsen.

Bevarandetilstånd

Bevarandetilståndet bedöms först efter att uppföljningsinsatser har kommit igång. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde (havsmiljö, insjöar, älvar, åar) eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup.

Fiskgjusen fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bl.a. beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen).

Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall ($\geq 90\%$) där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag.

Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen.

Spridningsförmåga

Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen.

Flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Hotbild

Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanotning etc. i boets omedelbara närhet ett hot.

Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderruvning av ägg på grund av skalförtunning.

Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (t.ex. bromerade flamskyddsmedel)

Förurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller.

Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträd eller presumtiva boträd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.

Bevarandemål

Fiskgjuse ska förekomma som en rastande fågel i området.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fiskgjusen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av fiskgjuse. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av fiskgjuse.

Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.

Övrigt

Avverkning eller andra skogsbruksåtgärder bör ej tillåtas i närheten av häckningsplatserna, speciellt inte under inledande delen av häckningssäsongen (aprilmaj).

Skogsbruket bör tillse att det kontinuerligt tillkommer nya lämpliga boträd. Detta innebär att vid avverkning av slutna skogsbestånd sparas grova, plattkronade tallar tillsammans med ett mindre antal träd strax intill (sittplats och skydd).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser.

För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och rävar bör hindras på häckningsplatserna.

Spridningsförmåga

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km².

De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden.

Hotbild

I innerskärgårdarna och större insjöar, t.ex. Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

Fisktärna (*Sterna hirundo*) ska föryngras i området.

- Sjön ska ha fluktuerande vattenstånd utan försurning och övergödning.
- Detaljmål för fisktärna: tillgång till häckningsplatser utan mänsklig störning och oåtkomliga för rovdjur (fr.a. mink och rävar) och grunda kustområden och/eller sjöar med god tillgång på fisk.
- Att tillträdesförbudet under fåglarnas häckningsperiod efterlevs.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.

Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av fisktärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

Övriga åtgärder

Lokaler med större kolonier (=25 par) bör beläggas med tillträdesförbud under häckningstid, t.ex. 15/4 – 31/7. Som alternativ kan vädjandeskyltar tas fram att användas vid särskilt utsatta häckningslokaler. Dessa skyltar kan gärna vara allmänt utformade så att de kan nyttjas för flera arter.

Aktiva åtgärder (röjning eller hävd) för att förhindra igenväxning i viktiga häckningsmiljöer kan vara aktuellt i vissa områden. Åtgärder för att förhindra förekomst av främst mink är positiva för arten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten. Det bör dock beaktas att sjöns bottensediment innehåller bly och kvicksilver och sjön är ett utredningsobjekt med riskklass 2, dock är inga åtgärder planerade. Tungmetallerna kommer från tidigare utsläpp från Vartas anläggning i Hultsfred och från pappersbruk uppströms i Silverån, vilka idag inte är i drift.

Dokumentation

ArtDatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Fiskeriverket. Fiskeriverkets provfiskedatabaser.

Forslund, M (red). 1997. Natur i Östra Småland. Naturvårdsprogram för Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland. Meddelande

1989:06. Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets

hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Sjöar och vattendrag. Rapport 4913 Stockholm.

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida.

www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Våtmarksinventering inom fastlandsdelen av Kalmar län. Del 1 och 2 (utgiven 1984, rapport SNV PM 1787 och SNV PM 1788)

Nyckelbiotopsinventeringen finns på Skogsstyrelsens hemsida. www.skogsstyrelsen.se

Sumpskogsinventeringen finns på Skogsstyrelsens hemsida. www.skogsstyrelsen.se

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	NT
brunand	<i>Aythya ferina</i>	VU
buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT
gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU
mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	NT
spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT
sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU
årta	<i>Anas querquedula</i>	VU
ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

